

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૩૧૦૦/૨૦૧૭

વિથ

આર/ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૩૦૯૯/૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઇલેશ જે. વોરા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર. ટી. વચ્છાણી

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

=====

બાલુભાઈ લક્ષ્મીભાઈ તે ભીખીબેન તે નરોત્તમભાઈ કલ્યાણજીભાઈ ની પુત્રી ના

પુત્ર અને અન્ય

વિરુદ્ધ

રમીલાબેન મુળજીભાઈ તે રતિલાલ ની પત્ની તે ગંગાબેન તે નરોત્તમભાઈ

કલ્યાણજીભાઈ ની પુત્રી ની પુત્રી અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧,૨,૩ તરફે શ્રી હર્ષદરાય એ. દવે (૩૪૬૧)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧,૧૦,૧૧,૧૬,૨,૩,૪,૫,૬,૮ તરફે સ્પીડ પોસ્ટ દ્વારા રૂલ પરત મળેલ નથી

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧૨,૧૩,૧૪,૧૫,૧૭,૭,૮ તરફે સ્પીડ પોસ્ટ દ્વારા રૂલની બજવાણી થયેલ નથી

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઇલેશ જે. વોરા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર. ટી. વચ્છાણી

તારીખ : ૩૧/૦૭/૨૦૨૬

મૌખિક ચુકાદો

(દ્વારા : માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર. ટી. વચ્છાણી)

૧. સ્પેશિયલ સિવિલ સૂટ નં. ૪૭/૨૦૧૬ અને સ્પેશિયલ સિવિલ સૂટ નં. ૫૫/૨૦૧૬ માં વિદ્વાન સિવિલ કોર્ટ, બારડોલી/સુરત દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૧૭ ના ચુકાદા અને હુકમથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ થઈને, જેના દ્વારા કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ (ટૂંકમાં “ધી કોડ”) ના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ ફરિયાદો ફગાવી દેવામાં આવી હતી, અપીલકર્તાઓએ શીર્ષકવાળી ફર્સ્ટ અપીલો દાખલ કરી છે.

૨. બંને અપીલો જોડાયેલા પક્ષકારો વચ્ચેના મુદ્દામાંથી ઉદ્ભવતી હોવાથી અને કાયદા તથા હકીકતના સમાન પ્રશ્નો હોવાથી, તેમની સંયુક્ત રીતે સુનાવણી કરવામાં આવી છે અને આ સામાન્ય ચુકાદા દ્વારા તેનો નિકાલ

કરવામાં આવે છે.

૩. હાલની અપીલો દાખલ કરવા તરફ દોરી જતી સંક્ષિપ્ત હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૩.૧ નરોત્તમભાઈ કલ્યાણભાઈ સુરત જિલ્લાના પલસાણા તાલુકાના બગુમરા ખાતે આવેલી પ્લોટ નં. ૪૭૪, ૪૯૦, ૪૯૮ અને ૫૩૯ વાળી જમીનોના મૂળ માલિક હતા. તેઓ પોતાની પાછળ વિધવા ડાહીબેન (જેઓ તારીખ ૦૨.૦૪.૧૯૮૮ ના રોજ અવસાન પામ્યા) અને પુત્રીઓ, એટલે કે કાશીબેન (તારીખ ૦૩.૦૮.૨૦૧૨ ના રોજ અવસાન પામ્યા), ભીખીબેન (તારીખ ૦૪.૦૩.૨૦૧૧ ના રોજ અવસાન પામ્યા), દિવાળીબેન (તારીખ ૧૪.૦૪.૨૦૦૯ ના રોજ અવસાન પામ્યા), ગંગાબેન (તારીખ ૦૧.૦૬.૨૦૧૩ ના રોજ અવસાન પામ્યા) અને રમીબેન (તારીખ ૦૪.૧૨.૧૯૮૫ ના રોજ વારસદારો વિના અવસાન પામ્યા, જેમનો હિસ્સો અન્ય કાયદેસરના વારસદારો પર ઊતરી આવ્યો હતો) ને છોડીને તારીખ ૦૯.૦૪.૧૯૬૬ ના રોજ વસિયત કર્યા વિના અવસાન પામ્યા હતા. નરોત્તમભાઈ કલ્યાણભાઈના અવસાન પર, મહેસૂલી રેકર્ડમાં ડાહીબેનનું નામ દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું, જે નોંધણી માત્ર નાણાકીય હેતુઓ માટે કરવામાં આવી હતી અને તેણે સમગ્ર મિલકત પર તેમને માલિકી હક આપ્યો ન હતો. હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૮ હેઠળ ઉત્તરાધિકાર પર, ડાહીબેન અને પાંચ પુત્રીઓ દરેકને અવિભાજ્ય ૧/૬ મો

હિસ્સો વારસામાં મળ્યો હતો. વારસદારો વિના તારીખ ૦૪.૧૨.૧૯૮૫ ના રોજ રમીબેનના અવસાન પછી, તેમનો હિસ્સો બાકીના કાયદેસરના વારસદારો પર ઊતરી આવ્યો હતો, જેના પરિણામે હયાત વારસદારો પૈકી દરેક અવિભાજ્ય ૧/૫ મો હિસ્સો ધરાવતા હતા. પોતાના હિસ્સાના મર્યાદિત સ્વરૂપ હોવા છતાં, ડાહીબેન દ્વારા તમામ જમીનોના સંબંધમાં ગંગાબેનની તરફેણમાં તારીખ ૦૮.૦૨.૧૯૮૨ નું એક વિલ કરવામાં આવ્યું હતું. અપીલકર્તાઓ અથવા તેમની માતાઓને સદર વિલની કોઈ જાણકારી ન હતી. ડાહીબેનના અવસાન પછી, અપીલકર્તાઓ અથવા તેમની માતાઓ પર કોઈ નોટિસની બજવણી કર્યા વિના અને તેમની સંમતિ મેળવ્યા વિના સદર વિલના આધારે મહેસૂલી રેકર્ડમાં ગંગાબેનની તરફેણમાં ફેરફાર નોંધ કરવામાં આવી હતી.

૩.૨ ત્યારબાદ ગંગાબેને વિવિધ પ્રતિવાદીઓની તરફેણમાં જુદા જુદા બ્લોકના સંબંધમાં વેચાણ દસ્તાવેજો કરીને અને નોંધો કરાવીને સદર જમીનોનો વ્યવહાર કર્યો હતો. દલીલ કર્યા મુજબના વ્યવહારોમાં રતિલાલની પત્ની રમીલાબેન મુળજીભાઈની તરફેણમાં સર્વે નં. ૩૪૪ ના સંબંધમાં તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૦૬ નો વ્યવહાર; પ્રશાંતકુમાર દુલાભાઈ આહિર, જીગ્નેશ બાબુભાઈ મોરડીયા અને અન્યની તરફેણમાં બ્લોક નં. ૪૯૦ ના સંબંધમાં તારીખ ૧૧.૦૭.૨૦૦૬ (ફેરફાર નોંધ નં. ૪૩૭૩) અને ૧૨.૦૪.૨૦૧૬ (ફેરફાર નોંધ નં. ૫૯૨૮) ના વેચાણ દસ્તાવેજો; લલિતભાઈ શામજીભાઈ કછાડીયા, મગનભાઈ મથુરભાઈ ઝીંઝાળા, રાધેશ્યામભાઈ પટેલ, માયાબેન

પટેલ, દેવેન્દ્રભાઈ પારેખ, સતીશભાઈ પારેખ અને નવીનચંદ્ર માણેકલાલ પારેખના વારસદારોની તરફેણમાં બ્લોક નં. ૪૯૮ ના સંબંધમાં તારીખ ૧૧.૦૭.૨૦૦૬ (ફેરફાર નોંધ નં. ૪૩૭૩) અને ૦૩.૦૯.૨૦૧૨ (ફેરફાર નોંધ નં. ૫૦૧૬) ના વેચાણ દસ્તાવેજો સાથે અનુગામી વારસાઈ નોંધ (ફેરફાર નોંધ નં. ૫૧૨૪); અને ગંગાબેનના વારસદારોની તરફેણમાં બ્લોક નં. ૪૭૪ ના સંબંધમાં વર્ષ ૨૦૧૫ ની વારસાઈ નોંધ (ફેરફાર નોંધ નં. ૫૫૩૨) નો સમાવેશ થાય છે, જેની વિગતો સંબંધિત ફરિયાદોમાં દર્શાવવામાં આવી છે.

૩.૩ અનુક્રમે દિવાળીબેન અને ભીખીબેનના વારસદારો હોવાના કારણે અપીલકર્તાઓએ વિદ્વાન સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ સ્પેશિયલ સિવિલ સૂટ નં. ૪૭/૨૦૧૬ અને સ્પેશિયલ સિવિલ સૂટ નં. ૫૫/૨૦૧૬ દાખલ કરીને દાવાવાળી મિલકતોના સંબંધમાં પોતાના હિસ્સાની જાહેરાત અને અન્ય આનુષંગિક દાદ માગી હતી. અપીલકર્તાઓએ ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૩૧૦૦/૨૦૧૭ માં તારીખ ૨૨.૦૨.૨૦૧૬ અને ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૩૦૯૯/૨૦૧૭ માં માર્ચ ૨૦૧૬ ની જાણકારીની તારીખ દર્શાવી છે, જ્યારે તેઓ “ગુજરાત મિત્ર” અખબારમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી જાહેર નોટિસના સંપર્કમાં આવ્યા હતા. તેના અનુસંધાનમાં, પોતપોતાના હિસ્સા માટે પ્રતિવાદીઓનો સંપર્ક કરતાં, અપીલકર્તાઓને જાણ થઈ કે મોટાભાગની જમીનોનો પહેલેથી જ વ્યવહાર કરી દેવામાં આવ્યો હતો.

૩.૪ દાવાઓમાં નોટિસની બજવણી થતાં, પ્રતિવાદીઓ હાજર થયા હતા, અને પ્રતિવાદી નં. ૧૬ એ સ્પેશિયલ સિવિલ સૂટ નં. ૫૫/૨૦૧૬ માં ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ આંક-૧૩ પર અરજી દાખલ કરી હતી અને પ્રતિવાદી નં. ૧૧ થી ૧૫ એ સ્પેશિયલ સિવિલ સૂટ નં. ૪૭/૨૦૧૬ માં ધી કોડના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ આંક-૨૯ પર અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં મુખ્યત્વે એવા ગ્રાઉન્ડ્સ લેવામાં આવ્યા હતા કે દાવાઓ સમયમર્યાદાથી બાધિત છે, હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમની કલમ ૪, ૬ અને ૮ હેઠળના બાધને ધ્યાનમાં લેતાં વાદીઓ પાસે દાવાઓ ચલાવવાનો કોઈ અધિકાર (લોકસ સ્ટેન્ડી) નથી, અને ફરિયાદો કોઈ વાદકારણ જાહેર કરતી નથી. આવા તમામ ગ્રાઉન્ડ્સ ગુણદોષ પર વધારાની રજૂઆતો કરીને ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા.

૩.૫ વિદ્વાન સિવિલ કોર્ટ, તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૧૭ ના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા, ધી કોડના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ બંને દાવાઓમાં ફરિયાદો ફગાવી દીધી હતી.

૪. અપીલકર્તાઓ તરફે વિદ્વાન વકીલની રજૂઆતો:

૪.૧ અપીલકર્તાઓ તરફે વિદ્વાન વકીલે સ્પેશિયલ સિવિલ સૂટ નં. ૫૫/૨૦૧૬ અને ૪૭/૨૦૧૬ માં વિદ્વાન સિવિલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૧૭ ના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમને પડકાર્યો હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે નીચેની અદાલતે ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧(એ) અને (ડી) સીપીસી હેઠળ પ્રતિવાદીઓની અરજીઓ મંજૂર કરવામાં અને મુદ્દા

ઘડ્યા વિના, પુરાવા નોંધ્યા વિના, અથવા પક્ષકારોને કાયદા અનુસાર પોતાનો કેસ સાબિત કરવાની તક આપ્યા વિના શરૂઆતના તબક્કે ફરિયાદ ફગાવી દેવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે. ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ સીપીસી હેઠળની અરજીનો નિર્ણય કરતી વખતે, કોર્ટે માત્ર ફરિયાદમાં કરાયેલા કથનો જ ધ્યાનમાં લેવાના હોય છે. તે લેખિત કેફિયત, ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળની અરજી અથવા પ્રતિવાદીઓ દ્વારા રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો ધ્યાનમાં લઈ શકતી નથી, કારણ કે તેમ કરવું એ ગુણદોષ પર કેસનો નિર્ણય કરવા સમાન ગણાશે. જ્યારે ફરિયાદ એવા મુદ્દાઓ ઉઠાવે છે જેમાં સુનાવણીની જરૂર હોય અને પ્રતિવાદીઓની પોતાની દલીલો વિવાદિત પ્રશ્નો ઊભા કરે છે, ત્યારે ફરિયાદ ફગાવી શકાતી નથી.

૪.૨ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે દાવો દાવાવાળી મિલકતોમાં અપીલકર્તાઓના કાયદેસરના અવિભાજ્ય હિસ્સાની જાહેરાત, માપણી અને સીમાઓ દ્વારા વહેંચણી અને અલગ કબજો, સ્વર્ગસ્થ ડાહીબેન દ્વારા કરવામાં આવેલ તારીખ ૦૮.૦૨.૧૯૮૨ નું નોંધાયેલ વિલ પોતાના કાયદેસરના હિસ્સાથી આગળ બિનઅસરકારક હોવાની જાહેરાત, તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૦૬, ૧૧.૦૭.૨૦૦૬ ના આનુષંગિક વેચાણ દસ્તાવેજો અને ત્યારબાદના હસ્તાંતરણો રદ કરવા, અને કાયમી મનાઈદુકમ માગે છે. આ દાદમાં ટાઈટલ, ઉત્તરાધિકાર, વિલની માન્યતા અને મહેસૂલી નોંધો સંબંધિત વિવાદિત પ્રશ્નો સમાવિષ્ટ છે, જેનો નિર્ણય પુરાવા નોંધ્યા પછી જ થઈ શકે

છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે દાવાવાળી મિલકતો મૂળ સ્વર્ગસ્થ નરોત્તમભાઈ કલ્યાણભાઈની હતી, જેઓ સ્વીકૃતપણે તારીખ ૦૯.૦૪.૧૯૬૬ ના રોજ વસિયત કર્યા વિના અવસાન પામ્યા હતા. તેમના અવસાન પછી, હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૮ હેઠળ ઉત્તરાધિકાર ખૂલ્યો હતો અને મિલકત તેમના તમામ વર્ગ-૧ ના વારસદારો, એટલે કે વિધવા ડાહીબેન અને પુત્રીઓ કાશીબેન, ભીખીબેન, દિવાળીબેન, રમીબેન (રવીબેન) અને ગંગાબેન પર સમાન રીતે ઊતરી આવી હતી, જેમાં દરેકનો અવિભાજ્ય ૧/૬ મો હિસ્સો હતો. રમીબેન તારીખ ૦૪.૧૨.૧૯૮૫ ના રોજ કોઈપણ સંતાન વિના અવસાન પામ્યા પછી, તેમનો અવિભાજ્ય હિસ્સો બાકીના સહ-વારસદારો પર ઊતરી આવ્યો હતો અને ત્યારબાદ દરેક હયાત વારસદાર અવિભાજ્ય ૧/૫ મો હિસ્સો ધરાવતા હતા.

૪.૩ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સમગ્ર વિવાદ એટલા માટે ઊભો થયો કારણ કે ડાહીબેને માત્ર પોતાનો અવિભાજ્ય હિસ્સો ધરાવતા હોવા છતાં, સમગ્ર મિલકત માટે ગંગાબેનની તરફેણમાં તારીખ ૦૮.૦૨.૧૯૮૨ નું વિલ કરી આપ્યું હતું. વ્યક્તિ કાયદેસર રીતે પોતાની માલિકી કરતાં વધુ મિલકત વસિયત કરી શકતી નથી. તેથી, જો વિલ સાચું હોવાનું માની લેવામાં આવે તો પણ, તે માત્ર ડાહીબેનના પોતાના અવિભાજ્ય હિસ્સાની હદ સુધી જ અમલમાં આવી શકે. અપીલકર્તાઓએ વિલની માન્યતા, સત્યતા, અમલ અને આસપાસના સંજોગોને ખાસ પડકાર્યા છે, જેમાં

પુરાવાની જરૂર છે અને તેથી ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળની અરજી પર વિચાર કરતી વખતે તેનો નિર્ણય થઈ શક્યો ન હોત.

૪.૪ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૮ હેઠળ, વારસદારો વચ્ચે માન્ય વહેંચણી થાય છે. ડાહીબેન માત્ર તેમના ૧/૬ હિસ્સા માટે હકદાર હતા, જે રમીબેનના અવસાન પછી ૧/૫ બન્યો હતો. હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમની કલમ ૧૪ માત્ર તે હિસ્સાને લાગુ પડે છે અને સમગ્ર મિલકતને નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે નીચેની વિદ્વાન અદાલતે કરેલી મુખ્ય ભૂલ એ ઠરાવવામાં હતી કે ડાહીબેન કલમ ૧૪ હેઠળ સમગ્ર મિલકતના સંપૂર્ણ માલિક બન્યા હતા. કલમ ૮ વારસાની હદ નક્કી કરે છે, જ્યારે કલમ ૧૪ માત્ર હિન્દુ સ્ત્રી દ્વારા પહેલેથી વારસામાં મેળવેલા મર્યાદિત હિતને સંપૂર્ણ માલિકીમાં રૂપાંતરિત કરે છે અને તેના હિસ્સાની હદમાં વધારો કરતી નથી.

૪.૫ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પ્રતિવાદીઓ અધિકાર મુક્તિના પુરાવા તરીકે ફેરફાર નોંધ નં. ૭૬૨ પર આધાર રાખે છે. જોકે, શું વાસ્તવમાં કોઈ અધિકાર મુક્તિ થઈ હતી, શું સંમતિ સ્વૈચ્છિક હતી, શું સહીઓ કે અંગૂઠાના નિશાન સાચા છે, અને શું કથિત મુક્તિ કાનૂની જરૂરિયાતોને સંતોષે છે તે તમામ પ્રશ્નો છે જેમાં પુરાવાની જરૂર છે. ફેરફાર નોંધો માત્ર નાણાકીય અને મહેસૂલી હેતુઓ માટે રાખવામાં આવે છે. તેઓ ન તો ટાઈટલ ઊભું કરે છે કે ન તો હાલના અધિકારોને સમાપ્ત કરે છે. તેથી, નીચેની વિદ્વાન

અદાલતે ફેરફાર નોંધોને માલિકીના નિર્ણાયક પુરાવા તરીકે ગણીને ગંભીર ભૂલ કરી છે.

૪.૬ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ફરિયાદમાં માગવામાં આવેલી મુખ્ય દાદ વહેંચણી અને અલગ કબજા માટેની છે. વિલ અંગેની જાહેરાત અને વેચાણ દસ્તાવેજો રદ કરવાની માગણી માત્ર આનુષંગિક અને પરિણામી છે. સહ-માલિકી સંબંધિત કાયદા હેઠળ, જ્યાં સુધી સ્પષ્ટ અને ચોક્કસ બાકાત (આઉસ્ટર) ન હોય ત્યાં સુધી દરેક સહ-માલિક સંયુક્ત મિલકતના દરેક ભાગના રચનાત્મક કબજામાં રહેલો માનવામાં આવે છે. એક સહ-માલિક દ્વારા વિલ અથવા વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપવો એ અન્ય સહ-માલિકોને બાકાત કરવા સમાન નથી. આપું હસ્તાંતરણ માત્ર હસ્તાંતરણ કરનાર વ્યક્તિના હિસ્સાની હદ પૂરતું જ બંધનકર્તા હોઈ શકે છે. તેથી, કેટલાક પક્ષકારો વચ્ચે અમુક દસ્તાવેજો કરવામાં આવ્યા હતા તે માત્રથી વહેંચણી માટેનું વાદકારણ બાધિત ગણી શકાય નહીં.

૪.૭ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે, પૂર્વગ્રહ વિના, જો લિમિટેશન એક્ટના આર્ટિકલ ૫૮ અને ૫૯ લાગુ પડે તો પણ સમયમર્યાદા જાણકારીની તારીખથી શરૂ થાય છે. ફરિયાદમાં સ્પષ્ટપણે જણાવાયું છે કે અપીલકર્તાઓને તારીખ ૨૨.૦૨.૨૦૧૬ ના રોજ પ્રમાણિત નકલો મેળવ્યા પછી જ વિવાદિત મહેસૂલી નોંધો અંગે જાણ થઈ હતી અને તારીખ ૦૯.૦૩.૨૦૧૬ ના રોજ વિલની નકલ મેળવી હતી, જે પછી તરત જ દાવો

દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. શું આ કેફિયતો સાચી છે, શું અપીલકર્તાઓને અગાઉ જાણકારી હતી, અને વાસ્તવમાં સમયમર્યાદા ક્યારે શરૂ થઈ તે તમામ હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નો છે. તેથી, રજૂઆત કરવામાં આવી કે સમયમર્યાદાનો મુદ્દો કાયદા અને હકીકતનો મિશ્ર પ્રશ્ન છે અને ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ તેનો નિર્ણય થઈ શકતો નથી.

૪.૮ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ફરિયાદ ફગાવી દેવાથી અપીલકર્તાઓને સંપૂર્ણ ટ્રાયલ પછી ઉત્તરાધિકાર, સહ-માલિકી અને વહેંચણી સંબંધિત મહત્વપૂર્ણ મુદ્દાઓનો નિર્ણય કરાવવાની તક સંપૂર્ણપણે નકારી કાઢવામાં આવી છે, જેનાથી તેઓ ટ્રાયલ વિના મિલકતના તેમના મૂલ્યવાન અને બંધારણીય અધિકારથી વંચિત રહ્યા છે.

૪.૯ તેથી એવી અરજ કરવામાં આવી હતી કે વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ રદ કરવામાં આવે, ફરિયાદને તેના મૂળ ફાઈલ પર પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે, અને કાયદા અનુસાર ગુણદોષ પર સુનાવણી માટે આગળ વધવા માટે દાવાને નિર્દેશિત કરવામાં આવે.

૪.૧૦ પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, અપીલકર્તાઓ તરફે વિદ્વાન વકીલ નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખે છે:

(એ) કમલા અને અન્ય વિ. કે.ટી. ઈશ્વરા સા અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૮ એસ.સી. ૩૧૭૪

(બી) ભાઉ રામ વિ. જનક સિંહ અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૧૨ એસ.સી.

૩૦૨૩

(સી) પી.વી. ગુરુ રાજ રેડ્ડી, જીપીએ લક્ષ્મી નારાયણ રેડ્ડી દ્વારા અને અન્ય વિ.

પી. નીરધા રેડ્ડી અને અન્ય વગેરે, એ.આઈ.આર. ૨૦૧૫ એસ.સી. ૨૪૮૫

(ડી) છોટનબેન અને અન્ય વિ. કીર્તિભાઈ જલકૃષ્ણભાઈ ઠક્કર અને અન્ય,

એ.આઈ.આર. ૨૦૧૮ એસ.સી. ૨૪૪૭

(ઇ) એચ.એસ. દીક્ષિત અને અન્ય વિ. મેસર્સ મેટ્રોપોલી ઓવરસીઝ લિમિટેડ

અને અન્ય, ૨૦૨૨ લાઈવલો (એસસી) ૭૦૩

(એફ) કરમ સિંહ વિ. અમરજીત સિંહ અને અન્ય, ૨૦૨૫ લાઈવલો (એસસી)

૧૦૧૧

(જી) વિનોદ ઈન્ફ્રા ડેવલપર્સ લિમિટેડ વિ. મહાવીર લુણિયા અને અન્ય, ૨૦૨૫

એસસીસી ઓનલાઈન એસસી ૧૨૦૮

(એચ) સુરજીત કૌર ગિલ અને અન્ય વિ. આદર્શ કૌર ગિલ અને અન્ય,

એ.આઈ.આર. ૨૦૧૪ એસ.સી. ૧૪૭૬

(આઈ) મહીપતભાઈ રામભાઈ ઠાકોર વિ. મૃતક વિનુભાઈ શામળભાઈ ઠાકોરડા

અને અન્ય, ૨૦૧૭ (જ) જી.એલ.આર. ૩૧૬૦

(જે) પી. કુમારકુરુબરન વિ. પી. નારાયણ અને અન્ય, ૨૦૨૫ લાઈવલો

(એસસી) ૫૦૯

૫. અમે અપીલકર્તાઓ તરફે વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા છે અને રેકર્ડ પરની કેફિયતો અને દસ્તાવેજ પુરાવાઓની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરી છે.
૬. અપીલકર્તાઓ તરફે વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી અને રેકર્ડ પરની સામગ્રીમાંથી બહાર આવે છે તે મુજબ, અને સિવિલ કોર્ટના વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા તારવવામાં આવ્યું છે તે મુજબ, એ બહાર આવે છે કે અપીલકર્તાઓનો સમગ્ર દાવો છેક વર્ષ ૧૯૬૬ માં ખૂલેલા ઉત્તરાધિકાર અને ત્યારબાદની ઘટનાઓ પર આધારિત છે, તેમ છતાં પડકાર માત્ર વર્ષ ૨૦૧૬ માં ઉઠાવવામાં આવ્યો છે.
૭. જોકે પ્રતિવાદીઓ અનસર્વ્ડ રહ્યા હોય તેવું જણાય છે, કેસના ગુણદોષને ધ્યાનમાં રાખીને અને અપીલકર્તાઓ તરફે વિદ્વાન વકીલની વિનંતી પર, કાયદા અનુસાર આખરી સુનાવણી માટે બાબતો લેવામાં આવી છે. તેથી, વિદ્વાન સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો કાયદા અનુસાર ધ્યાનમાં લેવી અને તેની સાથે વ્યવહાર કરવો જરૂરી છે.
૮. ઉપરોક્તના સંદર્ભમાં, એ નોંધવું યોગ્ય છે કે અપીલકર્તાઓ દાયકાઓ સુધી મૌન રહ્યા હોય તેવું જણાય છે. જોકે નરોત્તમભાઈ કલ્યાણભાઈના અવસાન પર વર્ષ ૧૯૬૬ માં ઉત્તરાધિકાર ખૂલ્યો હતો, ડાહીબેન દ્વારા તારીખ ૦૮.૦૨.૧૯૮૨ ના રોજ વિલ કરવામાં આવ્યું હતું, ૧૯૮૮ માં ડાહીબેનના

અવસાન પછી ગંગાબેનની તરફેણમાં ફેરફાર નોંધ કરવામાં આવી હતી, અને વર્ષ ૨૦૦૬ થી આગળ કેટલાક વેચાણ દસ્તાવેજો અને ફેરફાર નોંધો કરવામાં આવી હતી, ડાહીબેનના જીવનકાળ દરમિયાન અથવા તે પછી લાંબા સમય સુધી અપીલકર્તાઓ અથવા તેમના પુરોગામીઓ દ્વારા કોઈ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો. સહ-માલિકો તરીકે રચનાત્મક કબજાની દલીલને તેના મૂળ સ્વરૂપમાં સ્વીકારવામાં આવે તો પણ, અપીલકર્તાઓ વિલ અને ફેરફાર નોંધો જાણતા હોવાની અપેક્ષા હતી. આ તમામ વર્ષો શાંત રહ્યા પછી અને વર્ષ ૨૦૧૬ માં જાહેર નોટિસ સામે આવ્યા પછી જ દાવો ઉઠાવ્યો હોવાથી, વર્તમાન દાવો સંપૂર્ણપણે વાસી દાવો છે અને સ્પષ્ટપણે સમય-બાધિત દાવો છે.

૯. એવું જણાય છે કે સ્વર્ગસ્થ નરોત્તમભાઈ કલ્યાણભાઈ સુરત જિલ્લાના પલસાણા તાલુકાના બગુમરા ખાતે આવેલી બ્લોક નં. ૪૭૪, ૪૯૦, ૪૯૮ અને ૫૩૯ વાળી જમીનોના મૂળ માલિક હતા. તેઓ પોતાની પાછળ વિધવા ડાહીબેન (જેઓ તારીખ ૦૨.૦૪.૧૯૮૮ ના રોજ અવસાન પામ્યા) અને પુત્રીઓ, એટલે કે કાશીબેન (તારીખ ૦૩.૦૮.૨૦૧૨ ના રોજ અવસાન પામ્યા), ભીખીબેન (તારીખ ૦૪.૦૩.૨૦૧૧ ના રોજ અવસાન પામ્યા), દિવાળીબેન (તારીખ ૧૪.૦૪.૨૦૦૯ ના રોજ અવસાન પામ્યા), ગંગાબેન (તારીખ ૦૧.૦૬.૨૦૧૩ ના રોજ અવસાન પામ્યા) અને રમીબેન (તારીખ ૦૪.૧૨.૧૯૮૫ ના રોજ વારસદારો વિના અવસાન પામ્યા, જેમનો હિસ્સો

અન્ય કાયદેસરના વારસદારો પર ઊતરી આવ્યો હતો) ને છોડીને તારીખ ૦૯.૦૪.૧૯૬૬ ના રોજ વસિયત કર્યા વિના અવસાન પામ્યા હતા. નરોત્તમભાઈ કલ્યાણભાઈના અવસાન પર, મહેસૂલી રેકર્ડમાં ડાહીબેનનું નામ દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું, જે ફેરફાર નોંધ જોકે માત્ર નાણાકીય હેતુઓ માટે કરવામાં આવી હતી અને સમગ્ર મિલકત પર તેમને માલિકી હક આપ્યો ન હતો, તે ફેરફાર નોંધો કરવા માટે કરાયેલી કવાયતની હકીકતને નકારી કાઢવાનું એકમાત્ર ગ્રાઉન્ડ નથી. હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૮ ની જોગવાઈઓ મુજબ, એવી રજૂઆત કે ડાહીબેન અને પાંચ પુત્રીઓ દરેક અવિભાજ્ય ૧/૬ મો હિસ્સો વારસામાં મેળવ્યો હતો. વારસદારો વિના તારીખ ૦૪.૧૨.૧૯૮૫ ના રોજ રમીબેનના અવસાન પછી, તેમનો હિસ્સો બાકીના કાયદેસરના વારસદારો પર ઊતરી આવ્યો હતો, જેના પરિણામે હયાત વારસદારો પૈકી દરેક અવિભાજ્ય ૧/૫ મો હિસ્સો ધરાવતા હતા, તેથી, તેમના હિસ્સાના મર્યાદિત સ્વરૂપ હોવા છતાં, તમામ જમીનોના સંબંધમાં ડાહીબેન દ્વારા ગંગાબેનની તરફેણમાં તારીખ ૦૮.૦૨.૧૯૮૨ નું વિલ કરવામાં આવ્યું હતું જેને અપીલકર્તાના પુરોગામીઓ દ્વારા પડકારવામાં આવ્યું ન હતું.

૧૦. આમ, અપીલકર્તાઓ અથવા તેમની માતાઓ સદર વિલની કોઈ જાણકારી ન હોવાની અજ્ઞાનતાનો બચાવ કરી શકતા નથી. ડાહીબેનના અવસાન પછી, અપીલકર્તાઓ અથવા તેમની માતાઓ પર કોઈ નોટિસની

બજવણી કર્યા વિના અને તેમની સંમતિ મેળવ્યા વિના સદર વિલના આધારે મહેસૂલી રેકર્ડમાં ગંગાબેનની તરફેણમાં ફેરફાર નોંધ કરવામાં આવી હતી.

૧૧. પરિણામે, ગંગાબેને ત્યારબાદ વિવિધ પ્રતિવાદીઓની તરફેણમાં જુદા જુદા બ્લોકના સંબંધમાં વેચાણ દસ્તાવેજો કરીને અને નોંધો કરાવીને સદર જમીનોનો વ્યવહાર કર્યો હતો, તે જાણકારી બહાર હોવાનું કહી શકાય નહીં, કારણ કે અપીલકર્તાઓ હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૮ મુજબ પોતાના હિસ્સાનો દાવો કરે છે. તેથી, દલીલ કર્યા મુજબના વ્યવહારોમાં રતિલાલની પત્ની રમીલાબેન મુળજીભાઈની તરફેણમાં સર્વે નં. ૩૪૪ ના સંબંધમાં તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૦૬ નો વ્યવહાર; પ્રશાંતકુમાર દુલાભાઈ આહિર, જીગ્નેશ બાબુભાઈ મોરડીયા અને અન્યની તરફેણમાં બ્લોક નં. ૪૯૦ ના સંબંધમાં તારીખ ૧૧.૦૭.૨૦૦૬ (ફેરફાર નોંધ નં. ૪૩૭૩) અને ૧૨.૦૪.૨૦૧૬ (ફેરફાર નોંધ નં. ૫૯૨૮) ના વેચાણ દસ્તાવેજો; લલિતભાઈ શામજીભાઈ કછાડીયા, મગનભાઈ મથુરભાઈ ઝીંઝાળા, રાધેશ્યામભાઈ પટેલ, માયાબેન પટેલ, દેવેન્દ્રભાઈ પારેખ, સતીશભાઈ પારેખ અને નવીનચંદ્ર માણેકલાલ પારેખના વારસદારોની તરફેણમાં બ્લોક નં. ૪૯૮ ના સંબંધમાં તારીખ ૧૧.૦૭.૨૦૦૬ (ફેરફાર નોંધ નં. ૪૩૭૩) અને ૦૩.૦૯.૨૦૧૨ (ફેરફાર નોંધ નં. ૫૦૧૬) ના વેચાણ દસ્તાવેજો સાથે અનુગામી વારસાઈ નોંધ (ફેરફાર નોંધ નં. ૫૧૨૪); અને ગંગાબેનના વારસદારોની તરફેણમાં બ્લોક નં. ૪૭૪ ના સંબંધમાં વર્ષ ૨૦૧૫ ની

વારસાઈ નોંધ (ફેરફાર નોંધ નં. ૫૫૩૨) નો સમાવેશ થાય છે, જેની વિગતો સંબંધિત ફરિયાદોમાં દર્શાવવામાં આવી છે, જે વિશાળ સમય વીતી ગયા પછી પડકારવામાં આવી હોવાથી સમયમર્યાદાના કાયદાથી બાધિત હોવાના ગ્રાઉન્ડ પર યોગ્ય રીતે ફગાવી દેવામાં આવી છે.

૧૨. અપીલકર્તાઓનો એવો દાવો કે વર્ષ ૨૦૧૬ માં “ગુજરાત મિત્ર” અખબારમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી જાહેર નોટિસ સામે આવ્યા પછી જ અહીંના અપીલકર્તાઓએ (દાવાવાળી મિલકતોમાં પોતાના હિસ્સાનો દાવો કરતાં અનુક્રમે દિવાળીબેન અને ભીખીબેનના વારસદારો) વાંધાઓ ઉઠાવ્યા અને દાવાઓ દાખલ કર્યા હોય તેવું જણાય છે, તે પાછળથી વિચારેલી બાબત સિવાય કંઈ નથી બલ્કે વાસી દાવાને પુનર્જીવિત કરવાના પ્રયાસો છે. કારણ કે દાવાવાળી મિલકતોના સંબંધમાં પોતાના હિસ્સાની જાહેરાત અને અન્ય પરિણામી દાદ માગતા સદર દાવાઓ દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા. અપીલકર્તાઓએ ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૩૧૦૦/૨૦૧૭ માં તારીખ ૨૨.૦૨.૨૦૧૬ અને ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૩૦૯૯/૨૦૧૭ માં માર્ચ ૨૦૧૬ ની જાણકારીની તારીખ દર્શાવી છે, જેને પુરાવો મળતો નથી કારણ કે અપીલકર્તાઓ સતર્ક ન હતા બલ્કે લાંબા સમય પછી ઊંઘમાંથી જાગ્યા હોય તેવું જણાય છે જે અન્યથા તેમને અપાત્ર બનાવે છે.

૧૩. તેથી, એવી રજૂઆત કે અપીલકર્તાઓને હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૮ હેઠળ પોતાની વંશાવળી અને હિસ્સાના ઉત્તરાધિકારમાં

દર્શાવેલા પોતાના કહેવાતા અધિકારો પર ભાર મૂકતાં, વિલ ડાહીબેનના કાયદેસરના હિસ્સાથી આગળ બિનઅસરકારક હોવાની જાહેરાત, પરિણામી વેચાણ દસ્તાવેજો રદ કરવા, માપણી અને સીમાઓ દ્વારા વહેંચણી અને અલગ કબજો, અને કાયમી મનાઈદુકમ માગતો સ્પેશિયલ સિવિલ સૂટ નં. ૪૭/૨૦૧૬ અને સ્પેશિયલ સિવિલ સૂટ નં. ૫૫/૨૦૧૬ વિદ્વાન સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરવાની ફરજ પડી હતી, તે પોતે સમર્થિત જણાતી નથી.

સમયમર્યાદાના પ્રશ્ન તેમજ માન્ય વાદકારણ જાહેર ન કરવા પર:

૧૪. વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થતો મુખ્ય મુદ્દો એ છે કે શું ફરિયાદો સમયમર્યાદાના કાયદાથી બાધિત છે અને શું તેઓ કોઈપણ માન્ય વાદકારણ જાહેર કરે છે જેથી ધી કોડના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ ફગાવી દેવાને પાત્ર બને.

૧૫. આમ, ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું જણાય છે કે ફરિયાદના પક્ષકારો વચ્ચે છેક વર્ષ ૧૯૬૬ માં નરોત્તમભાઈ કલ્યાણભાઈના અવસાન પર ઉત્તરાધિકાર થયો હતો, ત્યારબાદ ડાહીબેન દ્વારા તારીખ ૦૮.૦૨.૧૯૮૨ નું વિલ અને ગંગાબેનની તરફેણમાં ફેરફાર નોંધ થઈ હતી. એવું બહાર આવે છે કે વર્ષ ૧૯૬૬ માં ઉત્તરાધિકારની તારીખથી, ડાહીબેનના જીવનકાળ દરમિયાન અને ત્યારપછી, જ્યારે ગંગાબેન દ્વારા વેચાણ અને ફેરફાર નોંધો કરવામાં આવી હતી, ત્યારે વર્ષ ૨૦૧૬ સુધી વિલ અથવા ફેરફાર નોંધો સામે કોઈ પડકાર ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો, જ્યારે અપીલકર્તાઓ “ગુજરાત મિત્ર” અખબારમાં જાહેર નોટિસના સંપર્કમાં આવ્યા

હતા. આમ, દેખીતી રીતે, ઉત્તરાધિકાર અને અપીલકર્તાઓના હિસ્સા અંગેની હકીકત ૨૦૧૬ સુધી તેમની જાણકારીમાં ન હતી, અને જાણકારીથી વર્તમાન પડકાર ઊભો થયો ત્યાં સુધી અપીલકર્તાઓ સંયુક્ત મિલકતના રચનાત્મક કબજામાં હોવાનો દાવો કરે છે.

૧૬. સ્પષ્ટ અવલોકનને ધ્યાનમાં લેતાં કે વાદીઓ વિલ અને વેચાણ દસ્તાવેજોને પડકારે છે પરંતુ ૧૯૬૬ માં નરોત્તમભાઈ કલ્યાણભાઈના અવસાન પર હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૮ હેઠળ ઉત્તરાધિકાર અને વર્ગ-૧ ના વારસદારો તરીકે અપીલકર્તાઓની સહ-માલિકીની સ્થિતિમાંથી ઉદ્ભવતા અધિકારો પર આધાર રાખે છે અને તેનો દાવો કરવા માગે છે, અપીલકર્તાઓ વર્ષ ૨૦૧૬ માં જાહેર નોટિસ પરથી જાણ્યા પછી જ ફરિયાદોમાં માગવામાં આવેલી દાદ સાથે દોડી આવ્યા હતા, તે ચતુરાઈપૂર્વકના ડ્રાફ્ટિંગની ચુકિતઓનો ઉપયોગ કરીને પોતાનો કેસ રજૂ કરવાનો પ્રયાસ સિવાય કંઈ નથી.

૧૭. ઉપરોક્તના સંદર્ભમાં, એ નોંધવું યોગ્ય છે કે અપીલકર્તાઓ ૨૦૧૬ માં જાણકારી પછી દાવા અંગે તકરાર કરતા જણાય છે. સદર દાવાને કોઈ વિશ્વસનીયતા મળતી નથી, કારણ કે કેફિયતો ખાસ કરીને જાણકારીની તારીખ અને સહ-માલિકો તરીકે ચાલુ અધિકાર જણાવે છે, અને સમયમર્યાદાનો મુદ્દો, જેને કાયદાના માત્ર મિશ્ર પ્રશ્નનો મુદ્દો કહી શકાય નહીં જેનો નિર્ણય લાંબા ગાળા પછી દાવો કર્યા મુજબ તેમના કાયદેસરના હિસ્સા

નક્કી કરવા માટે મહત્વપૂર્ણ પુરાવા રજૂ કર્યા પછી જ થઈ શકે.

૧૮. આમ અપીલકર્તાનો સમગ્ર કેસ અને સારાંશ માત્ર સમયમર્યાદાના મુદ્દા પર તેમજ ઉપરોક્ત મુદ્દાને પહોંચી વળવા માટે કોઈ વાદકારણ ન હોવાના કારણે ટકેલો છે. આ દાવો સમયમર્યાદાના કાયદાથી બાધિત છે.

૧૯. સિવિલ કોર્ટના વિદ્વાન ન્યાયાધીશે હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમની કલમ ૪, ૬ અને ૮ હેઠળ લોકસ સ્ટેન્ડીના મુદ્દા તેમજ સમયમર્યાદાના પ્રશ્ન સાથે પણ વ્યવહાર કર્યો છે, કારણ કે ઉપર એવું ઠરાવવામાં અને અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તાઓનો દાવો દેખીતી રીતે સમયમર્યાદાના કાયદાથી બાધિત છે અને ફરિયાદો દાખલ કરવા માટે અપીલકર્તાઓની તરફેણમાં કોઈ માન્ય વાદકારણ ઉદ્ભવતું નથી. વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા પહોંચેલા નિષ્કર્ષમાં આ તબક્કે કોઈ દખલગીરીની જરૂર નથી.

૨૦. ટૂંકમાં, ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ સત્તાઓના ઉપયોગ સંબંધિત કાયદો અને નિર્ધારિત સિદ્ધાંતો ફરિયાદો સમયમર્યાદાના કાયદાથી બાધિત છે તે ગ્રાઉન્ડ પર ફરિયાદો ફગાવી દેવાને વાજબી ઠેરવે છે. આ ખાસ કરીને ત્યારે સાચું છે જ્યારે અપીલકર્તાઓનો કેસ ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૩૧૦૦/૨૦૧૭ માં તારીખ ૨૨.૦૨.૨૦૧૬ અને ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૩૦૯૯/૨૦૧૭ માં માર્ચ ૨૦૧૬ ની જાણકારીની તારીખ સ્પષ્ટપણે અને અસંદિગ્ધપણે જણાવે છે, અને સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ બાકાત ન થાય ત્યાં સુધી સંયુક્ત મિલકતના દરેક ઇંચના સહ-માલિકી અને રચનાત્મક કબજા પર આધારિત વહેંચણી અને અલગ

કબજાની પ્રભાવશાળી દાદ કોર્ટને એવું માનવા મજબૂર કરતી નથી કે ફરિયાદો જાણકારીની તારીખથી સમયમર્યાદાના સમયગાળામાં દાખલ કરવામાં આવી હતી અથવા માન્ય વાદકારણ જાહેર કરે છે. અપીલકર્તાઓ નોંધપાત્ર રીતે લાંબા સમય સુધી વિવાદિત વિલ અને મહેસૂલી નોંધોથી અજ્ઞાન હોવાનું જણાવતા જણાય છે. અપીલકર્તાઓના કથનો સાચા હોવાનું માનીએ તો પણ, તેમાં ઉઠાવવામાં આવેલા ગ્રાઉન્ડ્સ, અને ત્યારબાદ પ્રતિવાદીઓ સામે માગવામાં આવેલી દાદ, અપીલકર્તાઓને દાદ મેળવવા માટે હકદાર બનાવતી નથી, કારણ કે તે ધી કોડના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧(ડી) ની જોગવાઈઓના દાયરામાં આવે છે.

૨૧. સ્વીકૃતપણે, અપીલકર્તાઓએ આ તબક્કે જાણકારીની તારીખ અને હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૮ હેઠળ હિસ્સા માટે હકદાર સહ-વારસદારો તરીકે પોતાના દાવાના આધારને ખાસ દર્શાવીને સાબિતીનો બોજો નિભાવ્યો નથી. આમ, ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં લેતાં, અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરાયેલી ફરિયાદો એ ફરિયાદો સિવાય કંઈ નથી જે દાવો કરવાનો અધિકાર જાહેર કરતી નથી. તેથી, તે ગણતરી પર પણ ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ સત્તા વાપરતી વખતે વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા ફરિયાદો યોગ્ય રીતે ફગાવી દેવામાં આવી છે.

૨૨. ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ની જોગવાઈનો મૂળ હેતુ એ છે કે જો કોઈ વાદકારણ જાહેર ન થતું હોય, અથવા ફરિયાદ સમયમર્યાદાથી બાધિત હોય, તો કોર્ટ

વાટીને ફરિયાદમાં કાર્યવાહીને બિનજરૂરી રીતે લંબાવવાની પરવાનગી આપશે નહીં. ઉપરોક્ત સંજોગોમાં, અમારો સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે વર્તમાન કેસ જેવા મુકદ્દમાને સુનાવણીમાં આગળ વધવાની મંજૂરી આપવાની જરૂર નથી જેથી ફરિયાદોના દર્શન પર જ બાધિત જણાતા દાવાઓને મંજૂરી આપીને અદાલતનો સમય વેડફાય નહીં.

૨૩. ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ના કાર્યક્ષેત્ર અંગે અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો વિવાદિત થઈ શકે નહીં. અપીલકર્તાઓનો એવો દાવો કે જ્યારે ચકાસણીપાત્ર મુદ્દાઓ સંકળાયેલા હોય અને પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો પોતે એવા વિવાદો ઊભા કરે છે જેમાં સંપૂર્ણ સુનાવણીની જરૂર હોય ત્યારે ફરિયાદો ફગાવી શકાતી નથી તે અહીં લાગુ પડતો નથી, કારણ કે નીચેની વિદ્વાન અદાલત દ્વારા ફરિયાદો યોગ્ય રીતે ફગાવી દેવામાં આવી છે. અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરાયેલી ફરિયાદો માન્ય વાદકારણ જાહેર કરતી નથી અને અપીલકર્તાઓએ દાવાઓને સમયમર્યાદામાં લાવવા માટે પૂરતી ચોક્કસ જાણકારીની તારીખ જણાવી નથી. ફરિયાદો તેના દર્શન પર જ સમયમર્યાદાથી બાધિત હોવાથી, કોર્ટ અપીલકર્તાઓને સુનાવણી વખતે પોતાના દાવા સાબિત કરવાની તક નકારશે. અપીલકર્તાઓ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલોમાં ગુણદોષનો અભાવ છે, અને વિદ્વાન ન્યાયાધીશના તારણોમાં દખલગીરીની જરૂર નથી.

૨૪. આ તબક્કે, એસએલપી(સી) નં. ૨૭૭૪૮/૨૦૨૬ માંથી ઉદ્ભવતી

સિવિલ અપીલમાં શોભા વસંત ભોઈર અને અન્ય વિ. સોની ઉર્ફે વંદના ગુરમુખદાસ જગ્યાસી ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણયનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે, જેમાં માનનીય કોર્ટે મુકુંદ ભવન ટ્રસ્ટ અને અન્ય વિ. શ્રીમંત છત્રપતિ ઉદયનરાજે પ્રતાપસિંહ મહારાજ ભોંસલે અને અન્ય ના કેસના નિર્ણય પર વિચાર કરતી વખતે એવો નિષ્કર્ષ કાઢ્યો છે કે સમયમર્યાદાનો સમયગાળો તે તારીખથી શરૂ થશે જ્યારે દાવો કરવાનો અધિકાર પ્રથમ વખત ઉદ્ભવે છે, અને લાંબા વિલંબ પછી અપીલકર્તા દ્વારા દાવો કર્યા મુજબ જાણકારીની તારીખથી નહીં. આમ, ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં લેતાં, હાથ પરના કેસની હકીકતો સાથે તેને સરખાવતાં, વર્તમાન અરજદાર પણ દાવકાઓ સુધી શાંત રહ્યા હોય તેવું જણાય છે અને હવે સમયમર્યાદાના કાયદાની અજ્ઞાનતામાં પાછળથી વિચારેલી બાબત તરીકે દાવો દાખલ કરવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં. આમ, અમે અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા રજૂ કરાયેલી દલીલો સ્વીકારવા તૈયાર નથી કે સમયમર્યાદાનો સમયગાળો તારીખ ૨૨.૦૨.૨૦૧૬ ની જાણકારીની તારીખથી શરૂ થશે. ટૂંકમાં, કલ્પનાના કોઈપણ ઢ્રષ્ટિકોણથી સદર વલણ સમયમર્યાદાના નવા સમયગાળાનો આધાર અથવા દાવો દાખલ કરવાનો નવો આધાર બની શકે નહીં.

ધી કોડના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ના કાર્યક્ષેત્ર પર:

૨૫. અહીંના પ્રતિવાદીઓને ધી કોડના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ અરજીઓ દાખલ કરીને સંબંધિત કોર્ટનો સંપર્ક કરવાની ફરજ પડી હતી. સંબંધિત

પ્રતિવાદીઓની દરેક અરજી મંજૂર કરવામાં આવી હતી, જેના પરિણામે મુખ્યત્વે તે સમયમર્યાદાના કાયદાથી બાધિત છે, હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમની કલમ ૪, ૬ અને ૮ હેઠળના બાધને ધ્યાનમાં લેતાં વાદીઓ પાસે દાવાઓ ચલાવવાનો અધિકાર (લોકસ સ્ટેન્ડી) નથી, અને ફરિયાદો કોઈ વાદકારણ જાહેર કરતી નથી તેવા કેટલાક ગ્રાઉન્ડ્સ પર ફરિયાદો ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

૨૬. અપીલકર્તાઓ દ્વારા માગવામાં આવેલી સમગ્ર દાદ અવિભાજ્ય હિસ્સો ધરાવતા સહ-વારસદારો તરીકેની તેમની સ્થિતિ પર, અને વિલ ડાહીબેનના હિસ્સાથી આગળ અસરકારક નથી તે ગ્રાઉન્ડ પર આધારિત છે. તેમનો દાવો વહેંચણી માગવાના અધિકાર પર પણ નિર્ભર છે, જે સમયમર્યાદાથી બાધિત છે, જોકે તેઓ દલીલ કરે છે કે જ્યાં સુધી તેઓને સ્પષ્ટ અને ખુદ્દી રીતે મિલકતમાંથી બાકાત રાખવામાં ન આવે ત્યાં સુધી દરેક સહ-માલિક કાયદેસર રીતે મિલકતના કબજામાં માનવામાં આવે છે.

૨૭. અપીલકર્તાઓ તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો કે ફરિયાદો સમયમર્યાદા અથવા લોકસ સ્ટેન્ડીના અભાવના ગ્રાઉન્ડ પર અથવા તેઓ ફેરફાર નોંધો અને વિલને પડકારે છે તે કારણે ફગાવી શકાતી નથી તે સ્વીકાર્ય નથી. અપીલકર્તાઓનો સમગ્ર દાવો સમયમર્યાદાના સમયગાળા પછી ફરિયાદો દાખલ કરવામાં આવી હોવાના કારણે અને માન્ય વાદકારણના ઉદ્ભવની ગેરહાજરીમાં ફરિયાદો ફગાવી દઈને યોગ્ય રીતે નકારી કાઢવામાં આવ્યો હોય તેવું જણાય છે, કારણ કે ફરિયાદોમાંના કથનો

માન્ય વાદકારણ જાહેર કરતા નથી અને સમયમર્યાદાનો મુદ્દો, ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ હાથ પરના કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતાં, કાયદા અને હકીકતના મિશ્ર પ્રશ્ન તરીકે અર્થઘટન કરી શકાય નહીં જેનો નિર્ણય મહત્વપૂર્ણ પુરાવા રજૂ કર્યા પછી થઈ શકે, અને સમયમર્યાદા, લોકસ સ્ટેન્ડી અને તે સમયે અમલમાં રહેલા કાયદાની જોગવાઈનો માત્ર સંદર્ભ અથવા વ્યવહાર કરવો એ કોઈ ટ્રાયલપાત્ર મુદ્દાઓ અસ્તિત્વમાં ન હોય ત્યારે પ્રારંભિક તબક્કે ફરિયાદ ફગાવી દેવાના ગ્રાઉન્ડ્સ તરીકે ગણી શકાય છે.

૨૮. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં લેતાં, આ કોર્ટનો એવો સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે બંને અપીલો ગુણદોષ વિનાની છે અને ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૨૯. જોકે અપીલકર્તાઓ દ્વારા એવું ભારપૂર્વક જણાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હોય તેવું જણાય છે કે તેઓ વિલ અને વેચાણ દસ્તાવેજોને પડકારવા માટે સિવિલ કોર્ટનો સંપર્ક કર્યો હતો કારણ કે તેઓ સહ-વારસદારો તરીકે તેમના હિસ્સાને અસર કરે છે, તેમ છતાં એ બહાર આવે છે કે સદર અધિકાર પણ હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ હેઠળના ઉત્તરાધિકાર અને અપીલકર્તાઓની સહ-માલિકીની સ્થિતિના આધારે રહેલો છે. તેથી, દલીલ કર્યા મુજબના હકીકતના પાસાંઓને અપીલકર્તાઓને સુનાવણી વખતે પોતાના દાવા સાબિત કરવાની તક આપવાનું ગ્રાઉન્ડ ગણી શકાય નહીં.

૩૦. ધી કોડનો ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૧૧. ફરિયાદ નામંજૂર કરવી.- નીચેના કેસોમાં ફરિયાદ નામંજૂર કરવામાં આવશે:-

(એ) જ્યાં તે વાદકારણ જાહેર કરતી નથી;

(બી) જ્યાં માગવામાં આવેલી દાદનું ઓછું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હોય, અને વાદી, કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા સમયની અંદર મૂલ્યાંકન સુધારવા માટે કોર્ટ દ્વારા જણાવવામાં આવતાં, તેમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય;

(સી) જ્યાં માગવામાં આવેલી દાદનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હોય પરંતુ ફરિયાદ અપૂરતા સ્ટેમ્પવાળા કાગળ પર લખવામાં આવી હોય, અને વાદી, કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા સમયની અંદર જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપર પૂરા પાડવા માટે કોર્ટ દ્વારા જણાવવામાં આવતાં, તેમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય;

(ડી) જ્યાં ફરિયાદમાંના કથન પરથી દાવો કોઈપણ કાયદા દ્વારા બાધિત હોવાનું જણાય;

(ઈ) જ્યાં તે બે નકલમાં દાખલ કરવામાં આવી ન હોય;

(એફ) જ્યાં વાદી નિયમ ૯ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય

પરંતુ મૂલ્યાંકન સુધારવા અથવા જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપર પૂરા પાડવા માટે કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવેલો સમય લંબાવવામાં આવશે નહીં સિવાય કે કોર્ટ, નોંધવાના કારણોસર, સંતુષ્ટ થાય કે વાદી કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત સમયની

અંદર મૂલ્યાંકન સુધારવા અથવા જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપર પૂરા પાડવા માટે અપવાદરૂપ સ્વરૂપના કોઈપણ કારણસર અસમર્થ રહ્યો હતો અને આવો સમય લંબાવવાનો ઇનકાર વાદી સાથે ગંભીર અન્યાય કરશે.”

૩૧. ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ના પાસા પરની રજૂઆતો પર વિચાર કરતાં પહેલાં, આ મુદ્દાને નિયંત્રિત કરતી કાનૂની સ્થિતિનો સંદર્ભ લેવો જરૂરી છે. વર્તમાન મુદ્દો ફરિયાદ ફગાવી દેવાની માગણી કરતી ધી કોડના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજીમાંથી ઉદ્ભવે છે. આ મુદ્દા પર, સિવિલ અપીલ નં. ૯૫૧૯/૨૦૧૯ માં દહીબેન વિ. અરવિંદભાઈ કલ્યાણજી ભાનુશાલી (ગજરા) (મૃતક) કાયદેસરના વારસદારો મારફત અને અન્ય ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના તારીખ ૦૯.૦૭.૨૦૨૦ ના ચુકાદાની ચર્ચા કરવી યોગ્ય છે, જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે ફકરા નં. ૧૨.૧ થી આગળ નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

“૧૨.૧ ...ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળનો ઉપાય એ એક સ્વતંત્ર અને વિશેષ ઉપાય છે, જેમાં અદાલતને પુરાવા નોંધવા અને સુનાવણી હાથ ધરવા આગળ વધ્યા વિના, જો તે સંતુષ્ટ થાય કે આ જોગવાઈમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ ગ્રાઉન્ડ પર કાર્યવાહી સમાપ્ત થવી જોઈએ તો રજૂ કરાયેલા પુરાવાના આધારે પ્રારંભિક તબક્કે જ દાવાને સંક્ષિપ્તમાં ફગાવી દેવાની સત્તા આપવામાં આવી છે.

ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ (એ) નો મૂળ હેતુ એ છે કે જો દાવામાં કોઈ વાદકારણ જાહેર ન થતું હોય, અથવા નિયમ ૧૧ (ડી) હેઠળ દાવો સમયમર્યાદાથી બાધિત

હોય, તો કોર્ટ વાદીને દાવામાં કાર્યવાહીને બિનજરૂરી રીતે લંબાવવાની પરવાનગી આપશે નહીં. આવા કેસમાં, બનાવટી મુકદ્દમાનો અંત લાવવો જરૂરી બનશે, જેથી અદાલતનો વધુ સમય વેડફાય નહીં.

અઝહર હુસૈન વિ. રાજીવ ગાંધી માં આ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે આ જોગવાઈ હેઠળ સત્તા આપવાનો સમગ્ર હેતુ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે અર્થહીન અને નિષ્ફળ સાબિત થવા માટે બંધાયેલા મુકદ્દમાને અદાલતનો ન્યાયિક સમય વેડફવાની પરવાનગી આપવી જોઈએ નહીં, નીચેના શબ્દોમાં:

‘૧૨. ...આવી સત્તા આપવાનો સમગ્ર હેતુ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે અર્થહીન અને નિષ્ફળ સાબિત થવા માટે બંધાયેલા મુકદ્દમાને કોર્ટનો સમય રોકવાની અને પ્રતિવાદીના મનને ત્રાસ આપવાની પરવાનગી આપવી જોઈએ નહીં. ડેમોક્રેસીની તલવાર તેના માથા પર કોઈ મુદ્દા કે હેતુ વિના બિનજરૂરી રીતે લટકતી રાખવાની જરૂર નથી. સામાન્ય દીવાની મુકદ્દમામાં પણ, જો કોઈ વાદકારણ જાહેર ન થતું હોય તો કોર્ટ ફરિયાદ ફગાવી દેવાની સત્તાનો સહેલાઈથી ઉપયોગ કરે છે.’

૧૨.૨ દીવાની કાર્યવાહી સમાપ્ત કરવા માટે કોર્ટને આપવામાં આવેલી સત્તા જોકે એક સખત સત્તા છે, અને ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ માં ગણાવેલી શરતોનું સખતપણે પાલન કરવું જરૂરી છે.

૧૨.૩ ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ, આધાર રાખવામાં આવેલા દસ્તાવેજો સાથે

વંચાણે લેતાં ફરિયાદમાંના કથનોની ચકાસણી કરીને ફરિયાદ વાદકારણ જાહેર કરે છે કે કેમ, અથવા દાવો કોઈપણ કાયદા દ્વારા બાધિત છે કે કેમ તે નક્કી કરવાની કોર્ટ પર ફરજ રહેલી છે.

૧૨.૪ ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૪(૧) દસ્તાવેજો રજૂ કરવાની જોગવાઈ કરે છે, જેના પર વાદી પોતાના દાવામાં આધાર રાખે છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

‘ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૪: જે દસ્તાવેજ પર વાદી દાવો કરે છે અથવા આધાર રાખે છે તેની રજૂઆત.-

(૧) જ્યાં વાદી પોતાના દાવાના સમર્થનમાં પોતાના કબજામાં અથવા સત્તામાં રહેલા દસ્તાવેજ પર દાવો કરે છે અથવા દસ્તાવેજ પર આધાર રાખે છે, ત્યારે તેણે આવા દસ્તાવેજોની ચાદીમાં નોંધ કરવી પડશે, અને જ્યારે તેના દ્વારા ફરિયાદ રજૂ કરવામાં આવે ત્યારે તેને કોર્ટમાં રજૂ કરવી પડશે અને તે જ સમયે ફરિયાદ સાથે દાખલ કરવા માટે દસ્તાવેજ અને તેની નકલ આપવી પડશે.

(૨) જ્યાં આવો કોઈપણ દસ્તાવેજ વાદીના કબજામાં અથવા સત્તામાં ન હોય, ત્યાં તેણે, જ્યાં પણ શક્ય હોય ત્યાં, જણાવવું પડશે કે તે કોના કબજામાં અથવા સત્તામાં છે.

(૩) જે દસ્તાવેજ વાદી દ્વારા ફરિયાદ રજૂ કરવામાં આવે ત્યારે કોર્ટમાં રજૂ થવો જોઈતો હતો, અથવા ફરિયાદ સાથે ઉમેરવા અથવા જોડવાની ચાદીમાં

દાખલ થવો જોઈતો હતો પરંતુ તે મુજબ રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી અથવા દાખલ કરવામાં આવ્યો નથી, તે કોર્ટની પરવાનગી વિના દાવાની સુનાવણી વખતે તેના વતી પુરાવામાં લેવામાં આવશે નહીં.

(જ) આ નિયમમાંની કોઈ પણ બાબત વાદીના સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ માટે રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજને, અથવા સાક્ષીને માત્ર તેની યાદશક્તિ તાજી કરવા માટે સોંપવામાં આવેલા દસ્તાવેજને લાગુ પડશે નહીં.’ ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૪ સીપીસીને ધ્યાનમાં રાખીને, ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ (એ) હેઠળની અરજીનો નિર્ણય કરવા માટે ફરિયાદ સાથે દાખલ કરાયેલા દસ્તાવેજો ધ્યાનમાં લેવા જરૂરી છે. જ્યારે ફરિયાદમાં સંદર્ભિત દસ્તાવેજ ફરિયાદનો આધાર બનાવે છે, ત્યારે તેને ફરિયાદના ભાગ તરીકે ગણવો જોઈએ.

૧૨.૫ આ જોગવાઈ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગમાં, પ્રારંભિક તબક્કે ફરિયાદ ફગાવી દેવાનો કેસ બને છે કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે કોર્ટ નક્કી કરશે કે ફરિયાદમાં કરાયેલા દાવા વૈધાનિક કાયદા અથવા ન્યાયિક ચુકાદાઓથી વિપરીત છે કે નહીં.

૧૨.૬ આ તબક્કે, લેખિત કેફિયતમાં પ્રતિવાદી દ્વારા લેવાયેલી દલીલો અને ગુણદોષ પર ફરિયાદ ફગાવી દેવાની અરજી અપ્રસ્તુત રહેશે, અને તેને ધ્યાનમાં લઈ શકાતી નથી.

૧૨.૭ ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ સત્તા વાપરવા માટેની કસોટી એ છે કે જો

ફરિયાદમાં કરાયેલા કથનો આધાર રાખવામાં આવેલા દસ્તાવેજો સાથે સંપૂર્ણ રીતે લેવામાં આવે, તો શું તેના પરિણામે હુકમનામું પસાર થશે. આ કસોટી લિવરપૂલ એન્ડ લંડન એસ.પી. એન્ડ આઈ એસો. લિમિટેડ વિ. એમ.વી. સી સક્સેસ ૧ અને અન્ય માં નિર્ધારિત કરવામાં આવી હતી, જે આ મુજબ વંચાય છે:

‘૧૩૮. ફરિયાદ વાદકારણ જાહેર કરે છે કે નહીં તે અનિવાર્યપણે હકીકતનો પ્રશ્ન છે. પરંતુ તે કરે છે કે નહીં તે ખુદ ફરિયાદ વાંચવા પરથી શોધી કાઢવું જોઈએ. સદર હેતુ માટે, ફરિયાદમાં કરાયેલા કથનો તેમની સંપૂર્ણતામાં સાચા માનવા જોઈએ. કસોટી એ છે કે જો ફરિયાદમાં કરાયેલા કથનો તેમની સંપૂર્ણતામાં સાચા માનવામાં આવે, તો શું હુકમનામું પસાર થશે.’

હરદેશ ઓર્સ (પી.) લિમિટેડ વિ. હેડે એન્ડ કંપની માં કોર્ટે વધુમાં ઠરાવ્યું હતું કે કોઈ વાક્ય કે ફકરો અલગ તારવવો અને તેને અલગથી વાંચવો અસ્વીકાર્ય છે. તે તત્વ છે, અને માત્ર સ્વરૂપ નથી, જેને જોવાનું છે. ફરિયાદને જેમ છે તેમ સમજવી પડશે, તેમાં શબ્દો ઉમેર્યા કે બાદ કર્યા વિના. જો ફરિયાદમાંના આક્ષેપો પ્રથમદર્શી રીતે વાદકારણ દર્શાવે છે, તો કોર્ટ આક્ષેપો હકીકતમાં સાચા છે કે કેમ તેની તપાસ શરૂ કરી શકતી નથી.

૧૨.૮ જો ફરિયાદના અર્થપૂર્ણ વાંચન પર એવું જણાય કે દાવો દેખીતી રીતે રંજક અને કોઈપણ ગુણદોષ વિનાનો છે, અને દાવો કરવાનો અધિકાર જાહેર કરતો નથી, તો કોર્ટ ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ સીપીસી હેઠળ સત્તા વાપરવામાં

વાજબી રહેશે.

૧૨.૯ ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ સીપીસી હેઠળની સત્તા કોર્ટ દ્વારા દાવાના કોઈપણ તબક્કે વાપરી શકાય છે, કાં તો ફરિયાદ નોંધતાં પહેલાં, અથવા પ્રતિવાદીને સમન્સ જારી કર્યા પછી, અથવા સુનાવણી પૂર્ણ થાય તે પહેલાં, જેમ કે સલીમ ભાઈ વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર ના ચુકાદામાં આ કોર્ટ દ્વારા ઠરાવવામાં આવ્યું હતું. અઝહર હુસૈન (ઉપર મુજબ) માં આ કોર્ટ દ્વારા એવી દલીલ ફગાવી દેવામાં આવી હતી કે એકવાર મુદ્દા ઘડવામાં આવે પછી બાબત ફરજિયાતપણે સુનાવણીમાં જવી જોઈએ.

૧૨.૧૦ ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ની જોગવાઈ ફરજિયાત સ્વરૂપની છે. તે જણાવે છે કે જો કલોઝ (એ) થી (ઇ) માં નિર્દિષ્ટ કોઈપણ ગ્રાઉન્ડ બનાવવામાં આવે તો ફરિયાદ નામંજૂર ‘કરવામાં આવશે’. જો કોર્ટને જણાય કે ફરિયાદ વાદકારણ જાહેર કરતી નથી, અથવા દાવો કોઈપણ કાયદા દ્વારા બાધિત છે, તો કોર્ટ પાસે ફરિયાદ નામંજૂર કરવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ નથી.”

૩૨. જોકે અપીલકર્તાઓ તરફે વિદ્વાન વકીલે વિવિધ હાઈકોર્ટ તેમજ સર્વોચ્ચ અદાલતના કેટલાક ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે, વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થતો મુખ્ય મુદ્દો ધી કોડના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળ સત્તાઓના ઉપયોગ સંબંધિત છે. વધુમાં, અપનાવવાના અભિગમ અંગે, અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે ઉપરોક્ત ચુકાદાઓનો સંદર્ભ આપ્યો છે જે ટૂંકમાં નિર્ધારિત કરે છે કે ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ સત્તાઓ વાપરતી વખતે,

કોર્ટે માત્ર ફરિયાદમાં કરાયેલા કથનો અને વધુમાં વધુ તેના સમર્થનમાં જોડાયેલા દસ્તાવેજો ધ્યાનમાં લેવા જરૂરી છે. કોર્ટને પ્રતિવાદી દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા બચાવને જોવાની પરવાનગી નથી. વધુમાં, ફરિયાદ ક્યારેય અંશતઃ ફગાવી શકાતી નથી, તેમજ ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળ ગણાવેલા ચોક્કસ ગ્રાઉન્ડ્સ સિવાય રેસ જ્યુડિકેટના સિદ્ધાંતોના આધારે તેને ફગાવી શકાતી નથી. આમ, ઉપરોક્ત નિર્ણિત કેસોમાં નિર્ધારિત સારાંશ, તત્વ અને સિદ્ધાંત, જેના પર અપીલકર્તાઓ તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, તે વિવાદિત થઈ શકે નહીં. જોકે, આ સિદ્ધાંતોનો ઉપયોગ કેસ-ટુ-કેસ બદલાય છે. તેથી, ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ, જે સ્થાપિત કાનૂની સિદ્ધાંતોનું પુનરાવર્તન સિવાય કંઈ નથી, તેની સાથે અલગથી વ્યવહાર કરવામાં આવતો નથી.

૩૩. અપીલકર્તાઓ તરફે વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે નીચેની અદાલતે ધી કોડના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧(એ) અને (ડી) હેઠળ પ્રતિવાદીઓની અરજીઓ મંજૂર કરવામાં અને મુદ્દા ઘડ્યા વિના, પુરાવા નોંધ્યા વિના અથવા પક્ષકારોને કાયદા અનુસાર પોતાના દાવા સાબિત કરવાની કોઈ તક આપ્યા વિના શરૂઆતના તબક્કે ફરિયાદો ફગાવી દેવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે. એ સ્પષ્ટ કરવું જરૂરી છે કે, ધી કોડના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળની અરજીનો નિર્ણય કરતી વખતે, અદાલતે માત્ર ફરિયાદમાં કરાયેલા કથનો જ ધ્યાનમાં લેવાના હોય છે. લેખિત કેફિયત અથવા ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ ની અરજી સહિત

અન્ય કોઈ કેફિયતો કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો જોઈ શકાતા નથી, કારણ કે તે ગુણદોષ પરના નિર્ણય સમાન ગણાશે. જ્યારે કોઈ ચકાસણીપાત્ર મુદ્દાઓ સંકળાયેલા ન હોય અને પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ખુદ ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો એવા વિવાદોને જન્મ આપતી નથી જેમાં સંપૂર્ણ સુનાવણીની જરૂર હોય ત્યારે ફરિયાદો ફગાવી શકાય છે.

૩૪. કાનૂની સિદ્ધાંત નિર્ધારિત કરતા અસંખ્ય નિર્ણયો છે કે ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળ સત્તા વાપરતી વખતે માત્ર ફરિયાદમાં કરાયેલા કથનો જ સુસંગત છે અને તેને જોઈ શકાય છે; પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા બચાવને ધ્યાને લઈ શકાતો નથી. આ કાનૂની સિદ્ધાંત નિર્વિવાદ છે. જોકે, ફરિયાદો ફગાવી દેવામાં નીચેની અદાલતના વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા કરાયેલા સફળ પ્રયાસો દર્શાવે છે કે વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા કથનોને તેના સાચા અર્થમાં યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા છે અને તેની સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો છે, જે આ કોર્ટ દ્વારા કોઈ દખલગીરીની માગ કરતો નથી.

૩૫. એ એક સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧ હેઠળનો ઉપાય, અને તેનું કાર્યક્ષેત્ર, એક સ્વતંત્ર અને વિશેષ ઉપાય છે જેમાં અદાલતને પુરાવા નોંધવા અને સુનાવણી હાથ ધરવા આગળ વધ્યા વિના માત્ર ફરિયાદમાં કરાયેલા કથનો અને તેના સમર્થનમાં રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોના આધારે પ્રારંભિક તબક્કે જ દાવાને સંક્ષિપ્તમાં ફગાવી દેવાની સત્તા આપવામાં આવી છે.

૩૬. અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે ઉપરોક્ત જોગવાઈઓમાં ગણાવેલા કારણોને સમાન ગણીને સિવિલ કોર્ટના વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા કેટલાક ગ્રાઉન્ડ્સ પર કાર્યવાહી યોગ્ય રીતે સમાપ્ત કરવામાં આવી છે.

૩૭. ઉપરોક્ત ચર્ચાઓ અને કારણોને ધ્યાનમાં લેતાં, હાલની અપીલો નિષ્ફળ જાય છે અને આથી ફગાવી દેવામાં આવે છે. રેકર્ડ અને કાર્યવાહી, જો કોઈ હોય, તો સંબંધિત સિવિલ કોર્ટને તાત્કાલિક પરત મોકલવી.

(ઇલેશ જે. વોરા, ન્યાયમૂર્તિ)

(આર. ટી. વચ્છાણી, ન્યાયમૂર્તિ)

એમવીપી

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====